

A REJTELMES SZIGET

Ezt a szigetet nem Verne Gyula fantáziája keltette életre, nem élnek rajta titokzatos lények, lakatlanak meg éppen nem mondható, földrengés, szökőár sem fenyegeti, így Némo kapitány jöcselekedetei is aligha nem fölöslegessé válnának. Mindössze annyi izgalommal szolgál, hogy időnként teniszszeknek és úsznak a legjobbak, meg aztán lehet tofózni, leszakad-e a szabadtéri színpad vagy kibírja, több nemigen akad, mert a túlpartról módszeresen érkező Morgó és Hápcit nagyképűség lenne Némo kapitány művéhez hasonlítani. Hogy akkor mi a rejtelmes benne? A fantáziátlan-sága, elhanyagoltsága, tespédtsége, a vele kapcsolatos határozatlanság, huzavona. Nos, a Margitszigetről van szó.

A sziget, felesleges finomkodni: *le van robbanva*. Igaz, elesettségét a kertészek és a természet igyekezete tavasztól őszig valamelyest álcáznia tudja. Ez azonban aligha vigasztaló. Ugy tetszik, sokkal többet vitázunk, vitázunk róla, mint amennyit tesszünk érte. 1968-ban a fővárosi tanács kimondta: a Margitszigeten a terület jellegével ellentétes fejlesztést és helyfoglalást nem engedélyez, a sziget közterület. Egy évvel később a városrendezők is le-tették az asztalra terveiket, 1973. szeptember 15-től pedig életbelépett a forgalomkorlátozás. Mindezeket a mozzanatok a közvélemény becsülendő vehemenciával követte. Tulajdonképpen nem lettünk okosabbak, de legalább kivitatkozhattuk magunkat. Aztán elkezdődött a Thermál szálló építése, lövészárkok szabdal-ták fel a gyept, kialakult az „északi front”, ijesztő maradványait most, a szálló elkészülte után is bárki megcsodálhatja. A jelen jobb „megértése” végett nem árt, ha visszakanyarodunk a tíz évvel ezelőtti elképzelésekhez. Azok tisztázták többek között a sziget városzerkezeti helyzetét, célját három szempont szerint foglalták össze úgy mint: üdülés, pihenés, sport, szórakozási-kulturális lehetőségek nyújtása és idegenforgalom; elemezték a közművek és az árvízvédelem helyzetét, valamint azt, hogy mely létesítmények maradhatnak és melyek nem. Tíz év alatt a következők történtek: a Palatinus csücskében lévő sportpályát a strandhoz kapcsolták, a Casino melletti rendőrlaktanyát lebontották, és költöz-ben van az úttörőtábor.

Az összes többi „albérli” maradt. Így az úttörőstadion, négy-öt egyesület tenispályái, a csónakházak, a Dózsa teniszstadion, a szikvízüzem, a szabadtéri mozi, az Árpád-híd pillérének a tövében az agyaggalamblovó pálya. A tervezők a teniszstadiont a sportuszoda mellé telepítették volna, mondván, legyen az a rész sportközpont, a többi egyesületet pedig az Obudai-szigetre ösztönözték. Hiába. Pedig klubházaik állapota nem válik a sziget díszére. Mozdulatlanságukat nem csupán kényelmi és anyagi megfontolások erősítik, közrejátszik ebben a dac is, hovatovább státuszszimbólummá, sikerké vált itt játszani, ide gépkocsival behajtani, mert végtére ez mégis csak keveseknek engedtetik meg. Pedig a „köz-nép” is szívesen igénybe venné ezeket a pályákat, akár méltányos bérleti díj ellenében, s valahogy még demokratikusabbnak is tünne...

Aztán itt a szikvízüzem. Hogy minek? A válasz tulajdonképpen kézenfekvő, szakemberek által alátámasztott: mert a víz csövön való szállítása minőségi károsodással járhat, tehát itt kell gyártani helyben. Ezért idetelepült a központ is, meg a göngyöleg-raktár. Az ipar jóindulatát és megértését tükrözi azonban, hogy ígéretet tett a dobozok, rekeszek számának csökkentésére, sőt szó lehet egy üdítő-ital-csarnok és egy kis ipartörténeti múzeum létrehozásáról. De költözni, azt nem. Mindenki a másikra vár. Sziget-ügyben nehéz konkrétumokat bárkitől is kifacsarni. Nem mintha szegénylősek lennének, egyszerűen nincsenek. Ez a feltételezések szigete. Van víztornya is, ami nem víztorny. Voltak, akik mellett kardoskodtak, bontsák, le, a

többség úgy döntött, maradjon, mert jelkép. Egyelőre üres jelkép. Hovatartozását illetően több vállalattal folytattak tárgyalásokat, de minthogy azok titkon irodákat szerettek volna becsémpészni, nem lett az ügyből semmi. Arra pedig, hogy a szabadtéri színpad állóképessége (s most hagyjuk az esztétikumát) mennyire izgalmas kérdés, a városrendezők és a statikusok tanúsíthatják, hogy bizony izgalmas... Dúcolás jobbról-balról, toldozgatva, foitozgatva, elfordulít, hogy miközben valamelyik világhírű karmester önfelédten vezényelte a nem kevésbé világhírű dalművet, időnként elhúzott a széksorok között egy-egy megzavarodott patkány.

A sziget mindezekkel együtt is gyógyhely. Lehet napozni, levegőzni, fürdeni, s ezek már önmagukban is olyan erények, amelyeket urbanizálódott, kedélybeteg látogatói nem győznek eléggé magasztalni. Amikor teleshívták magukat az ózonnal, elnehezültek a lerótt kilométerektől, hiányérzetük támad. Pedig már 1855-ben is gondolt ilyesmikre a sziget akkori bér-lője, amidőn közzétette a Budapesti Hírlapban: „Az oda-juthatás kényelmére átszállító hajócskák” lesznek és gondoskodik róla, hogy a közönség „fű-, fa-, virággalton kívül egyéb, lényegesebb élvezetben részesüljön, ha az ozsonna ideje közeleg”. Mostanság ugyan-csak várhatjuk az ozsonna közeledtét, mert a két koszlott talponállón és a Casinón kívül (nem számolom ide a Thermált és a Nagyszállót) nincs ott semmi vendégház. A Casino is meglehetősen vegyes érzelmeket kelt, azonkívül, hogy elavult, csúnya is. Meg aztán időközben megroggyant, jelenleg fődémerősítési munkálatokat végeznek rajta, bár a Pannónia Vállalat igazgatóhelyettese szerint egy-két éven belül lebontják, újat építenek, szobor, jobbat, lesz benne kert-helyiség, ételbár, játékterem, esetleg automata tekepálya. Az építészek szerint arról is szó volt, hogy közvetlenül a partra települnek, így lehetőség volna egy vízi teraszra. Nem a nosztalgia mondatja velem, hiszen e sorok írója már csak hírből ismerheti azokat az idöket, de a háború előtt a Casinón kívül számos kisebb vendéglő, csárda, kávéház, cukrászda, tejszarnok volt, a Rózsakertől a Poló-bárig 14 jelentős szórakozó-és vendéglátóhely kínált ki-kapcsolódást. A szigetet, mint a magyar vendéglátás egyik központját ismerte a világ.

Ami van, arról jobb nem beszélni, ám ami lehetne... De nem lehet. Ezelőtt két évvel ugyanis a Belvárosi Vendéglátó Vállalat és a XIII. kerület tanács vezetői sétát tettek a szigeten azzal a céllal, hogy feltérképezzék, hol lehet mutatós, kulturált vendéglátóhelyet kialakítani. A szakemberek a Belvárosban már bevált, iparművészek által tervezett teraszokra gondoltak, nyaranta legalább ezer embernek jutott volna ülőhely, azonkívül, hogy a színes napernyők, székek a terület díszére válhattak volna. Három helyet jelöltek ki: a Sziklakert, valamint a Palatinus környékét és a víztorny egy részét. Szigeti Andor igazgató mind a mai napig várja, hogy végre valaki A-t vagy B-t mondjon. A válaszok eddig komoly fel-lelősségérzetről tettek tanúbizonyságot: „Meg kell fontol-ni”. Hogy mit is kell megfontol-ni tulajdonképpen, nem egészen világos, mert nem tölünk vennék el a helyet, hanem éppen nekünk juttatnának, és csak nyárra szerelnék össze (ha mégis balul ütne ki, nem gond megszüntetni), víz-ről, villanvról, mellékhelyiség-ről sem lehetetlen gondoskodni, több körülmény egyszerűen nem jut eszmbé.

Így hát most oda ülünk, ahová lehet. A fűre. Mert azt megengedték. Igaz, hogy a fű kezd lassan kikopni alólunk, de ez végképp nem jelenthet nehézséget, hiszen egy négyzetméter évi fenntartása öt forintba kerül, ugyanez virággal már 180. Tehát örüljünk a fűnek. Örülünk is, A 95 hektárnyi

lalat, felügyelet hiányában hovatovább a nyilvános illemhely szerepét töltik be, a kövekkel az idő meg a harci játékokat űző gyerekek végeznek. A romoknak lassan csak a romjait láthatjuk. Kerítésre úgy látszik, nem telik.

Ha már pénzről van szó: a sziget ápolása évente tízmillió forintot emészt fel, negyven ember végzi a munkákat, pedig a duplája is kevés volna, hiszen a kertészkedés, a kavicsos utak tisztítása hosszú távon sem gépesíthető. (A munkaidőnek körülbelül egy-ötöde a takarítás). A tönkretett sziklakert rendbehozására 1.5—2 millió forintra lenne szükség, de nincsen. A Város-igietnek is az volt a szerencsése, hogy a vásár kiköltöztesekor 103 millió forintot szántak rá... Ez a sziget tehát nemcsak rejtelmes, de szegény is. Ezért egyesek szerint talán nem lenne méltánytalan belépőjegyek helyett valami-féle „községfejlesztési díj” fel-számítása. Talán nem.

Megporosodtak a tíz évvel ezelőtti vázlatok, a volt tervezők már máshol dolgoznak, gond pedig akad elég a városban, s végtére a sziget még „működik”. Elárvaltságát tapasztalva, önként adódik a kérdés: ki hát az igazi gazda? Azonnal a közhelyeszerű válasz: természetesen a főváros. Még hangzatosabban: mi kétmilliónyian. Ez azonban egyszerűen túl sok és túl kevés, megfoghatatlan. Szóval rejtelmes.

Szényi Gábor